

Abel Tasman ontdekte 'zijn' Tasmanië slechts per ongeluk

door Wouter Smilde

Abel Tasman was een van de grootste ontdekkingsreizigers uit de wereldgeschiedenis. Toch ging zijn grootste vondst eigenlijk per ongeluk.

Het zijn maar een paar zinnen die wereldburger Tasman (1603-1659) met zijn eenvoudige afkomst verbinden. Een akte uit Amsterdamse archieven meldt op 27 december 1631 de ondertrouw tussen Jannetje Taers en 'scheepsgesel' Abel Jansz. van Lutjegast. In het dorp zelf is in de archieven niets bewaard van de beroemde inwoner. Toch weet menig inwoner het precies: Tasman kwam ter wereld in een landarbeidershuisje schuin tegenover de kerk, en was een woesteling van een man.

Dat laatste klopt in ieder geval, weet Ruud Spruit, directeur van het West-Fries Museum die een expositie aan de Groninger wijdde. „Hij stond bekend om zijn onverschrokkenheid en het strenge bewind dat hij er op zijn schepen op na hield.”

Omdat Tasman bovendien een kundig scheepsman en een begenadigd navigator was, was hij erg bruikbaar voor de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC), zegt Spruit.

De handelsmaatschappij stuurde hem op speciale missies. Hij bracht handelsroutes in kaart en ondernam speurtochten naar nieuwe gebieden, onder andere in China, Korea en Siberië. Tasman dankt zijn bekendheid aan een expeditie uit 1642/43. De ontdekkingsreiziger had zijn zinnen gezet op het mythische Zuidland, een continent waarvan het bestaan tot dan alleen werd vermoed. De gouverneur van Batavia liet hem gaan op voorwaarde dat hij ook nog een snelle doorvaart naar Chili zou vinden en nieuwe handelsgebieden zou aanboren.

Door slecht weer werd Tasman gedwongen zijn route te verleggen. Zonder het te weten koerste hij daarmee aan op onbekend land. Op 24 november 1642 doemde Tasmanië op aan de horizon. Negen dagen later ontdekte Tasman het Zuid-eiland van Nieuw-Zeeland. Op de terugweg naar Batavia bracht de Groninger bovendien en passant de Fiji-eilanden in kaart.

Woesteling Tasman had zijn zinnen gezet op het ontdekken van het mythische Zuidland.

Groningse Lutjegast zet zinnen op Abels anker

Van onze verslaggever

Een amateur-archeoloog denkt voor de kust van Tasmanië een anker van ontdekkingsreiziger Abel Tasman te hebben gevonden. Australië wil het hebben, Nieuw-Zeeland is eropuit en ook het Groningse dorp Lutjegast vindt dat het recht heeft op de vondst.

„Elk waant zich familie van hem, loert op zijn erfenis en beleeft zijn vrijgevochten daden”, schrijft een lokale dichter uit Lutjegast in 2001. In het Groningse dorp van 980 zielen werd meer dan 400 jaar geleden de ontdekkingsreiziger Abel Tasman geboren, en nog steeds pronkt iedereen daar een beetje met zijn veren. Veel wegen zijn vernoemd naar zijn schepen, schippers en hemzelf. Ook zijn er monumenten en wandelingen die naar hem verwijzen.

Groot was daarom het enthousiasme toen in 2001 de Australische amateur-archeoloog Grahame Anderson opdook. Hij schreef een boek

over Tasman en ontwikkelde een methode om de vindplaats van een door Tasman verloren anker te bepalen. Het zou het eerste tastbare voorwerp zijn van Tasmans reizen.

Twee bergingspogingen mislukten door zwaar weer. Komende maand gaat hij opnieuw op expeditie. Nog voordat het anker daadwerkelijk is geborgen, is het enorm in trek. Tasmanië wil het onderbrengen in een museum. Nieuw-Zeeland – ook ontdekt door Tasman – zou er een belangrijk voorwerp uit de eigen geschiedenis mee in handen krijgen.

„Het anker van Tasman valt onder het werelderfgoed van de VOC en hoort daarom in Nederland”, vindt Tineke Algra, secretaris van de Stichting Abel Tasman Museum. Maar het Groningse dorp heeft niet de beste papieren, beseft ze. „Toen Anderson in Nederland kwam om steun te vragen voor zijn project, kreeg hij nul op het rekest. Terwijl in Australië en Nieuw-Zeeland direct naar de portemonnee werd gegrepen.” Om alsnog aanspraak te maken op het anker moet de Nederland nu een donatie overmaken aan Anderson, vindt ze. En als het anker niet naar Nederland gaat? „Dan maken we er mooie foto’s van.”